

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจับกุม การควบคุมตัว และการปล่อยชั่วคราว ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560¹

ปิยวัชร วรรณใส²

การศึกษาเรื่องปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจับกุม การควบคุมตัว และการปล่อยชั่วคราว ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิต เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจับกุม การควบคุมตัว และการปล่อยชั่วคราว เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการออกกระเปียบ หลักเกณฑ์การจับกุม การควบคุมตัว และการปล่อยตัวชั่วคราว ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และเพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการออกกระเปียบการจับกุม การควบคุมตัว และการปล่อยชั่วคราว ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564 ไม่ครอบคลุมหลายประการผลการศึกษาวิเคราะห์ได้ข้อสรุปดังนี้

ปัญหาประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของอธิบดีในการออกกระเปียบการจับกุม การควบคุมตัว และการปล่อยชั่วคราวโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มาตรา 6 ได้กำหนดให้อธิบดี มีอำนาจออกกระเปียบในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) วิธีการคำนวณปริมาณหรือมูลค่าของสินค้าเพื่อเสียภาษี (2) การบรรจุภาชนะ ชนิด และลักษณะของภาชนะ การระบุข้อความหรือเครื่องหมายบนภาชนะ และการแสดงปริมาณสินค้าที่บรรจุในภาชนะ (3) การเก็บและการขนย้ายสินค้า (4) การเก็บ การขนย้าย และการใช้วัตถุติด เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสินค้า (5) การประกอบกิจการสถานบริการ

เห็นได้ว่าพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มาตรา 6 ให้อำนาจแก่อธิบดีในการออกกระเปียบเกี่ยวกับวิธีการในการจัดการกับสินค้า เพื่อประโยชน์ในการคำนวณและการจัดเก็บภาษีเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังมีอำนาจตามมาตราอื่นอีกหลายประการซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษี อาทิ อำนาจในการสั่งให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือนำเข้าจัดการแปลบัญชี เอกสาร และหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเสียภาษี หากบัญชี เอกสาร และหลักฐานดังกล่าวเป็นภาษาต่างประเทศ อำนาจในการประกาศกำหนดวิธีการในการแจ้งไปยังบุคคลเพื่อให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ตามมาตรา 11 อำนาจในการจัดให้เจ้าพนักงานสรรพสามิตอยู่ประจำโรงงานอุตสาหกรรมหรือคลังสินค้าทัณฑ์บน เพื่อ

¹ บทความนี้ เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจับกุม การควบคุมตัว และการปล่อยชั่วคราว ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์ และคณะกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐ สันตาสว่าง และรองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติของผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือเจ้าของคลังสินค้าที่ตนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 14 เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีข้อพิจารณาว่าหากบุคคลใดที่มีจิตใจเล็งเลียงภาษี ได้มีการกำหนดโทษทางอาญาเอาไว้ ทั้งโทษปรับและจำคุก เอาไว้ จึงมีการบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่สรรพสามิตเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในการปฏิบัติตาม พระราชบัญญัตินี้ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 134 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และเพื่อประโยชน์ในการจับกุมและการปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่สรรพสามิต เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 135 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต แสดงให้เห็นว่า เจ้าพนักงานสรรพสามิตมีอำนาจในการจับกุม การควบคุมตัว ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 แต่กลับพบว่า กรมสรรพสามิตได้มีการออกระเบียบว่าด้วยการเข้าตรวจค้น พ.ศ. 2541 เอาไว้เท่านั้น โดยมีได้กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการจับกุม การควบคุมตัว หรือการปล่อยชั่วคราวเอาไว้แต่ประการใด ส่งผลทำให้เจ้าพนักงานสรรพสามิตต้องนำบทบัญญัติอื่นที่ใกล้เคียงมาใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจส่งผลทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานสรรพสามิตเป็นการปฏิบัติโดยมิชอบ ตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ความว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 2,000 บาทถึง 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้การจับกุม การควบคุมตัวและการปล่อยชั่วคราว ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต เป็นไปอย่างเหมาะสม ได้สัดส่วนกับลักษณะของการกระทำความผิด จึงเห็นว่า ควรมีการแก้ไขบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มาตรา 6 โดยให้อธิบดีมีอำนาจในการออกระเบียบเกี่ยวกับ การจับกุม การควบคุมตัวและการปล่อยชั่วคราว ด้วย เพื่อให้อธิบดีสามารถอาศัยอำนาจดังกล่าวออกระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับ การจับกุม การควบคุมตัวและการปล่อยชั่วคราว ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด รวมถึง พนักงานเจ้าหน้าที่สรรพสามิตที่มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุม การควบคุมตัวและการปล่อยชั่วคราวมีแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน สามารถปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในทุกพื้นที่

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการจับกุม และการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดโดยพนักงานเจ้าหน้าที่สรรพสามิต

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มาตรา 134 กำหนดให้การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สรรพสามิตเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 135 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่สรรพสามิตเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อประโยชน์ในการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

และพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มาตรา 138 วรรคแรก รับรองอำนาจในการจับกุมของเจ้าพนักงานสรรพสามิตไว้ความว่า “ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานสรรพสามิตเป็นผู้จับกุมผู้ต้องหาในความผิดที่เปรียบเทียบได้ ตามพระราชบัญญัตินี้และเป็นการผิดที่มีอัตราโทษปรับอย่างสูงไม่เกินห้าหมื่นบาท ถ้าผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ ให้ผู้จับกุมควบคุมผู้ต้องหาไปยังที่ทำการของผู้ที่มีอำนาจเปรียบเทียบคดี เพื่อดำเนินการเปรียบเทียบคดี ทั้งนี้ ต้องเปรียบเทียบคดีให้เสร็จสิ้นภายในสิบสองชั่วโมง นับแต่ผู้ต้องหาถึงที่ทำการของผู้มีอำนาจทำการเปรียบเทียบคดี

จากบทบัญญัติข้างต้นเห็นได้ว่า แม้มีการกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่สรรพสามิตเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่เมื่อไม่มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการจับกุม การควบคุมตัวผู้ถูกจับไปยังสถานที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเจ้าพนักงานสรรพสามิตเป็นการเฉพาะ ทำให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจับกุมและควบคุมตัวดังกล่าว นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาปรับใช้ แต่เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์บังคับใช้กับผู้กระทำความผิดอาญาทั่วไปซึ่งเป็นความผิดในตัวเอง ผู้กระทำความผิดจำคุก การนำมาปรับใช้กับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ซึ่งความผิดส่วนใหญ่เป็นลักษณะหลักเลียงภาษี ซึ่งเป็นความผิดเพราะมีการบัญญัติกฎหมายห้ามมิให้กระทำความผิดดังกล่าว และเจตนารมณ์ของการจับเป็นเพียงเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อการตรวจสอบภาษี และป้องกันมิให้ผู้ถูกจับไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานเท่านั้น ทำให้ไม่มีความเหมาะสมและไม่มีประสิทธิภาพ

จึงเห็นว่า ควรมีการให้อำนาจอธิบดีมีอำนาจในการออกระเบียบเกี่ยวกับการจับกุมและการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดดังกล่าว โดยนอกจากจะมีการกำหนดไว้ในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 แล้ว จึงควรมีการกำหนดไว้ในมาตรา 135 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ซึ่งได้บัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิด ให้ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยระเบียบดังกล่าว อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดโดยพนักงานสรรพสามิตไว้ว่า ให้พนักงานสรรพสามิตแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้กระทำความผิด พร้อมสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือไม่ให้ถ้อยคำและสิทธิต่างๆ ตามกฎหมาย โดยนำประกาศกรมศุลกากรที่ 175/2560 เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการค้น จับ ยึดอายัด และออกหนังสือเรียกมาใช้เป็นแนวทาง รวมถึง การกำหนดหลักเกณฑ์ในการจับ อย่างน้อยควรมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อความโปร่งใสในการปฏิบัติงานและป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้ถูกจับกุม โดยใช้ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์การตรวจค้น การยึด และการจับกุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2566 และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 178/2564 เรื่อง การบันทึกภาพและเสียงการตรวจค้น จับกุมและการ

สอบสวนคดีอาญา มาใช้เป็นแนวทางโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 มาตรา 22 ในการออกระเบียบของกรมสรรพสามิตว่าด้วยการจับกุมและการควบคุมตัวผู้ต้องหาดังกล่าวด้วย

ปัญหาประการสุดท้าย ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา ระหว่างรอการเปรียบเทียบหรือรอการชำระค่าปรับ

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มาตรา 138 วรรคสอง บัญญัติไว้ความว่า “ถ้าผู้ต้องหาหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขออธิบดีจะปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในระหว่างรอการเปรียบเทียบหรือรอการชำระเงินค่าปรับโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ ทั้งนี้ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม”

บทบัญญัติดังกล่าว ถึงแม้จะให้อำนาจอธิบดีในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในระหว่างรอการเปรียบเทียบหรือรอการชำระเงินค่าปรับไว้ก็ตาม แต่มิได้ให้อำนาจอธิบดีในการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในความผิดตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 แต่ประการใด ทำให้ในทางปฏิบัติ พนักงานสรรพสามิตแต่ละบุคคล แต่ละท้องที่ได้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นมาใช้ อาทิ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. 2565 มาเทียบเคียงและปฏิบัติเท่าที่จะสามารถเป็นไปตามบทกฎหมายได้ ทำให้การปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่สรรพสามิตไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน แต่ละคนปฏิบัติไปตามดุลพินิจและความเข้าใจของตนเอง และเกิดความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติงานหลายประการ อาทิ ไม่มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียกหลักประกันที่ได้สัดส่วนกับจำนวนค่าปรับ แนวทางการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดโดยไม่มีหลักประกัน เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการแก้ไขมาตรา 138 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ซึ่งได้กล่าวถึงการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในระหว่างรอการเปรียบเทียบหรือรอการชำระเงินค่าปรับ โดยหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวนั้นให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด ขณะเดียวกัน ตามอำนาจหน้าที่ของกรมศุลกากรซึ่งมุ่งเน้นการนำตัวผู้กระทำความผิดที่มีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรมาลงโทษ มีความใกล้เคียงกับอำนาจหน้าที่ของกรมสรรพสามิต ซึ่งจับกุมผู้กระทำความผิดกรณีการหลีกเลี่ยงภาษีเป็นหลัก เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ หากมีการกำหนดให้อธิบดีมีอำนาจในการออกระเบียบเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในระหว่างรอการเปรียบเทียบหรือรอการชำระค่าปรับ ก็สมควรที่จะนำประกาศกรมศุลกากร ที่ 175/2560 เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการตรวจค้น จับ ยึดอายัด และออกหนังสือเรียก ข้อ 10 เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา มาใช้เป็นแนวทางหลักในการกำหนดระเบียบของกรมสรรพสามิตเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวดังกล่าว ส่วนบทบัญญัติของกฎหมายอื่น นำมาใช้เป็นแนวทางในลักษณะที่ทำให้ระเบียบดังกล่าวมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการออกกระเปียบเกี่ยวกับการจับกุม การควบคุมตัว และการปล่อยชั่วคราว ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของอธิบดีในการออกกระเปียบการจับกุม การควบคุมตัว และการปล่อยชั่วคราวโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มาตรา 6 โดยเพิ่มเติม (5) การจับ การควบคุมตัว และการปล่อยชั่วคราว

การแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 โดยเพิ่มเติม (5) ดังกล่าว เพื่อให้อธิบดีมีอำนาจในการออกกระเปียบเกี่ยวกับการจับ การควบคุมตัว และการปล่อยชั่วคราว โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้เหมาะสมกับการนำมาใช้จับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และแตกต่างจากผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาทั่วไปที่ลักษณะของการกระทำความผิดมีความร้ายแรงในตัวเอง

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการจับกุม การควบคุมตัว ผู้กระทำความผิดโดยพนักงานเจ้าหน้าที่สรรพสามิต

1) ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขมาตรา 135 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 โดยใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

มาตรา 135 เพื่อประโยชน์ในการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

2) ผู้ศึกษาขอเสนอให้อธิบดีกรมสรรพสามิตออกกระเปียบเกี่ยวกับการจับกุมและการควบคุมตัว ผู้กระทำความผิด โดยร่างระเบียบดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญคือ ให้การจับกระทำได้ 2 กรณีคือ (1) มีหมายจับหรือคำสั่งศาล (2) การกระทำความผิดซึ่งหน้า เช่น กำลังครอบครองหรือขายสินค้าผิดกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต หากผู้กระทำความผิดขัดขืน ไม่ยินยอมให้จับหรือมีอาวุธให้ประธานเจ้าหน้าที่ตำรวจ ณ สถานที่ตำรวจท้องที่นั้นเข้าร่วมจับกุม แจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาว่าเขาต้องจับกุม สั่งให้ผู้ถูกจับไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับหรือที่ทำการของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดีแล้วแต่กรณี การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไปยังที่ทำการของผู้ที่มีอำนาจเปรียบเทียบคดี ถือว่าเป็นข้อยกเว้น ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมสามารถควบคุมผู้ต้องหาไปยังที่ทำการของผู้ที่มีอำนาจเปรียบเทียบคดีเพื่อดำเนินการเปรียบเทียบคดีได้ทันที มีองค์ประกอบ ดังนี้ (1) ต้องเป็นกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานสรรพสามิตเป็นผู้จับกุม (2) ต้องเป็นผู้ต้องหาในความผิดที่เปรียบเทียบได้ (3) ต้องเป็นความผิดที่มีอัตราโทษปรับอย่างสูงไม่เกินห้าหมื่นบาท โดยให้พิจารณาจากอัตราโทษสูงสุด (4) ผู้ต้องหาต้องยินยอมให้เปรียบเทียบ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่จับกุมบุคคลที่กระทำความผิดตาม

กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มตั้งแต่ในขณะจับและควบคุมจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวนหรือปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไป เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถกระทำได้ ก็ให้บันทึกเหตุนั้นเป็นหลักฐานไว้ในบันทึกการควบคุมตัว ในการควบคุมตัวให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบแจ้งพนักงานอัยการและนายอำเภอในท้องที่ที่มีการควบคุมตัวโดยทันที หากผู้รับแจ้งเห็นว่า มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการกระทำให้บุคคลสูญหาย ให้ผู้รับแจ้งดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเพื่อให้มีคำสั่งยุติการกระทำเช่นนั้นทันที ในการควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัว โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (1) ข้อมูลอัตลักษณ์เกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัว เช่น ชื่อ นามสกุล หรือคำหาณิรูปพรรณ (2) วัน เวลา และสถานที่ของการถูกควบคุมตัว และข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่สรรพสามิตผู้ทำการควบคุมตัว ในกรณีที่มีการย้ายสถานที่ดังกล่าว จะต้องระบุถึงสถานที่ปลายทางที่รับตัว ผู้ถูกควบคุมตัว รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบการย้ายนั้น (3) คำสั่งที่ให้มีการควบคุมตัว และเหตุแห่งการออกคำสั่งนั้น (4) เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ออกคำสั่งให้ควบคุมตัว (5) วัน เวลา และสถานที่ของการปล่อยตัวผู้ถูกควบคุมตัว และผู้มารับตัวผู้ถูกควบคุมตัว (6) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ถูกควบคุมตัวก่อนถูกควบคุมตัวและก่อนการปล่อยตัว ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมตัวถึงแก่ความตายระหว่างการควบคุมตัว จะต้องระบุถึงสาเหตุแห่งการตายและสถานที่เก็บศพ (7) ข้อมูลอื่น ๆ ที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อป้องกันการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการกระทำให้บุคคลสูญหาย การจับกุมในกรณีที่เป็นการเหตุต่อเนื่องจากการตรวจค้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จับกุมตัวบุคคลนั้นไว้โดยปฏิบัติดังนี้ (1) ก่อนเข้าจับกุมให้สังเกตพฤติการณ์ของบุคคลนั้นว่า มีพฤติการณ์ขัดขึ้นการจับกุมหรือมีพฤติการณ์ต่อสู้หรือไม่ หากไม่มีพฤติการณ์ดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้และนำส่งผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดี หรือตำรวจแล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการต่อไป (2) หากผู้ถูกจับกุมมีพฤติการณ์ขัดขึ้นหรือต่อสู้การจับกุม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้วิธีการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมกับการขัดขึ้นหรือต่อสู้ของผู้ถูกจับกุม และอาจใช้เครื่องพันธนาการในการควบคุมตัวผู้ถูกจับกุมได้ หากเห็นว่าผู้ถูกจับกุมมีพฤติการณ์ที่จะก่อภัยอันตรายกับพนักงานเจ้าหน้าที่หรือมีพฤติการณ์หลบหนี การจับกุมในกรณีที่เป็นการเหตุจากการทำความผิดซึ่งหน้า ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจับกุมบุคคลนั้นทันทีโดยปฏิบัติดังนี้ (1) เมื่อเข้าจับกุมบุคคล ต้องมีพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างน้อยสองคนอยู่ร่วมในการจับกุมเพื่อความปลอดภัยของผู้จับกุม (2) หากผู้ถูกจับกุมขัดขึ้นหรือต่อสู้การจับกุม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้วิธีการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมกับการขัดขึ้นหรือต่อสู้ของผู้ถูกจับกุม และใช้เครื่องพันธนาการเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือต่อสู้ได้ (3) เมื่อจับกุมตัวบุคคลซึ่งทำความผิดซึ่งหน้าแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้แล้วรีบนำส่งที่ทำการของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดี หรือตำรวจแล้วแต่กรณี และให้ข้อคิดเป็นสุรียการตามระเบียบนี้

ทั้งนี้ การออกระเบียบเกี่ยวกับการจับและการควบคุมตัวดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวมา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าพนักงานสรรพสามิตมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่เหมาะสมในการจับกุมและควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษี ซึ่งมีความแตกต่างจากผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา

ปัญหาสุดท้าย ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาระหว่างรอการเปรียบเทียบหรือรอการชำระค่าปรับ

1) ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 138 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 โดยใช้ข้อความ ดังต่อไปนี้

ถ้าผู้ต้องหาหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขออริบดีจะปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในระหว่างรอการเปรียบเทียบหรือรอการชำระค่าปรับโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ โดยให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

2) ผู้ศึกษาขอเสนอให้อริบดีกรมสรรพสามิตออกระเบียบเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว โดยอย่างน้อยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ ให้อริบดีมีอำนาจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในระหว่างรอการเปรียบเทียบหรือรอการชำระเงินค่าปรับสำหรับการกระทำความผิดครั้งแรก โดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ (1) กรณีอัตราโทษปรับอย่างสูงไม่เกินห้าหมื่นบาท ตามมาตรา 138 วรรคแรก (2) กรณีอัตราโทษปรับอย่างสูงเกินกว่าห้าหมื่นบาทขึ้นไป แต่ไม่เกินห้าล้านบาท และพนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้อริบดีตามมาตรา 139 การพิจารณาปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน การกำหนดวงเงินประกันควรพิจารณาให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดี โดยวงเงินประกันไม่เกินหนึ่งในสี่ของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น แต่หากมีพฤติการณ์พิเศษในคดี อาจกำหนดวงเงินเกินกว่าอัตราดังกล่าวได้ แต่ไม่เกินอัตราปรับขั้นสูง การประกันให้กระทำโดยยื่นคำร้องขอประกันตัวผู้กระทำความผิดต่อพนักงานสรรพสามิตผู้จับกุมตามแบบคำร้องขอประกันแนบท้ายระเบียบว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว ให้อริบดีมีอำนาจกำหนดระยะเวลาปล่อยชั่วคราวระหว่างรอการเปรียบเทียบหรือรอการชำระเงินค่าปรับโดยให้พิจารณาให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดีและจำนวนเงินค่าปรับ เมื่ออริบดีได้กำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วยพร้อมนำเงินมาชำระค่าปรับตามระยะเวลาดังกล่าว หลักทรัพย์หรือหลักประกันอื่น ๆ ที่นำมาใช้ในการร้องขอปล่อยชั่วคราวมีดังนี้ (1) ที่ดินมีโฉนด ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือห้องชุดโดยมีโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือหนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด ทั้งนี้ ให้แนบมาพร้อมหนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดินมาแสดง หากจะนำสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินมาเป็นประกันด้วยก็จะต้องแสดงสำเนาทะเบียนบ้าน และหนังสือประเมินราคาส่งปลูกสร้างที่นำเชือถือประกอบด้วย (2) เงินสด หรือหลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนได้ เช่น พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน บัตรหรือสลากออมทรัพย์ ทรัพย์สินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตัวแลกเงิน ที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่าย

ได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เชื่อกันว่าธนาคารเป็นผู้ส่งจ่ายหรือรับรองซึ่งสามารถเรียกเก็บเงินได้ในวันที่ทำสัญญาประกัน และหนังสือรับรองของธนาคารหรือบริษัทประกันภัยเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น (3) ใช้บุคคลเป็นประกัน โดยบุคคลผู้นั้นต้องเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานหรือมีรายได้แน่นอน เช่น ประกอบอาชีพรับราชการ ข้าราชการบำนาญ พนักงานรัฐวิสาหกิจ สมาชิกรัฐสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เอกชนผู้มีฐานะหรือรายได้ประจำ ทั้งนี้ บุคคลผู้นั้นต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหา เช่น เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภรรยา ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่พนักงานสรรพสามิตเห็นสมควรให้ประกันได้ โดยสามารถให้สัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกินสิบเท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กรณีผู้ต้องหาเป็นชาวต่างประเทศและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าไม่สามารถหาหลักทรัพย์หรือบุคคลที่เชื่อถือมาทำสัญญาประกันได้ และตามพฤติการณ์แห่งคดีมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาจะไม่หลบหนี ผู้ต้องหาสามารถทำสัญญาประกันตนเองได้ โดยยินยอมให้ยึดเอกสารการเดินทางทุกชนิดไว้เป็นประกัน และให้อธิบดีเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

การออกระเบียบเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว ทั้งผู้ต้องหา ระหว่างรอการเปรียบเทียบหรือรอการชำระค่าปรับ ส่งผลดีต่อการปฏิบัติตามกฎหมายของพนักงานสรรพสามิต มาตรา 138 กำหนดให้การเปรียบเทียบคดีต้องกระทำให้เสร็จสิ้นภายใน 12 ชั่วโมงนับแต่ผู้ต้องหาถึงที่ทำการของผู้มีอำนาจทำการเปรียบเทียบคดีนั้นหมายความว่า พนักงานสรรพสามิตมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เป็นเวลา 12 ชั่วโมง ขณะที่ทำการของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดีไม่มีความเหมาะสมในการควบคุมตัวผู้ต้องหาเอาไว้ จึงมีความประสงค์ให้ผู้ต้องหาชำระค่าปรับภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่หากผู้ต้องหาไม่สามารถชำระค่าปรับภายในกำหนดระยะเวลาได้ และไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาอีกต่อไป พนักงานสรรพสามิตจะได้มีแนวทางในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาไปในระหว่างรอการเปรียบเทียบหรือรอการชำระเงินค่าปรับ โดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันตามที่กฎหมายกำหนด

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. **สิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพฯ : กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2562.

กรมสรรพสามิต. **ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกรมสรรพสามิต**. กรุงเทพฯ : กรมสรรพสามิต, 2562.

กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพฯ :

กระทรวงการต่างประเทศ, 2551.

กรมสรรพสามิต. “สรรพสามิตจับกุมบุหรืหนีภาษีล็อตใหญ่กว่า 5 แสนซอง มูลค่ากว่า 42 ล้านบาท อ.จะนะ จ.

สงขลา.” **ข่าวกรมสรรพสามิต**. 12 (สิงหาคม ,2566) : 1.

กรมสรรพสามิต. “สรรพสามิตจับกุมไฟฟ้ผิดกฎหมายในเขตพื้นที่ร้อยเอ็ด คิดเป็นเงินค่าปรับกว่า 7 ล้านบาท.”

ข่าวกรมสรรพสามิต. 16 (เมษายน, 2564): 1.

กฤษณาสุนันท์ อรุณสุตา. “แนววินิจฉัยของศาลฎีกาเกี่ยวกับการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย.” วารสาร

บัณฑิตศึกษานิติศาสตร์ 14. 2 (เมษายน –มิถุนายน 2564) : 190.

เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร, 2562.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ปญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน, กรุงเทพฯ : สำนักงาน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2556.

คณิต ณ นคร. “คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา.” วารสารอัยการ 3. 25(2537) : 60.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. “ความผิดฐานวางเพลิงกรณีพิเศษ.” ดุลพาห 43. (3) : 132.

อังกริยา ชูตินันท์. “หลักการกำหนดความผิดอาญาและหลักการกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย.”

วารสารสุทธิปริทัศน์ 35. 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2564) : 29.

อริยพร โพธิ์ใส. “การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา.” วารสารจตุลนิติ.

(กรกฎาคม-สิงหาคม 2565) : 155.